

Лебедик Леся Вікторівна,

доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри спеціальної освіти і соціальної роботи Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, м. Полтава

ПІДГОТОВКА СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ У СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Підготовка соціальних працівників у системі неперервної освіти до впровадження соціально-педагогічних технологій передбачає їхнє ознайомлення і подальше застосування соціально-педагогічних технологій, які можуть мати різний тип, вид; рівні, сфери застосування; призначення, об'єкт і суб'єкт застосування; місце застосування; набір способів і методів, які використовуються у соціально-педагогічній технології; спосіб реалізації тощо.

На основі аналізу літературних джерел [1–19 та ін.] виокремимо такі соціально-педагогічні технології: 1) *глобальні* (пов'язані з вирішенням проблем усього людства, наприклад, екологічних проблем чи проблем збереження миру), які сприяють розв'язанню світових тенденцій розвитку, з'ясуванню взаємозв'язків суспільства і природи; запровадження їх прямо чи опосередковано стосується життя людей, їхньої соціальної захищеності та діяльності; 2) *інноваційні* (спрямовані на впровадження інновацій та нововведень у суспільстві, наприклад, професійне навчання безробітних), покликані реалізувати ініціативи, що викликають якісні зміни в різних сферах соціального життя і сприяють раціональному використанню природних, матеріальних, людських та інших ресурсів у соціумі; 3) *регіональні* – спрямовані на вивчення, планування змін, реалізацію закономірностей соціально-педагогічних аспектів устрою певної території; 4) *універсальні*, різновидом яких є технологія глобального моделювання; 5) *інтелектуальні* – спрямовані на розвиток і стимулювання інтелектуальної і креативної діяльності

окремих людей і соціуму в цілому; 6) *історичні* – передбачають вивчення й осмислення політичного, економічного, духовного і соціального історичного досвіду (на цій основі можуть створюватися, наприклад, сучасні дитячі будинки сімейного типу за зразком українських селянських сімей XVII – XIX століть); 7) *демографічні* – спрямовані на вивчення й аналіз механізмів відтворення населення і вироблення способів позитивної динаміки щодо його чисельності, соціального складу, територіального розміщення тощо; 8) *технології згоди* – полягають у застосуванні шляхів, методів, прийомів досягнення згоди і взаємодії більшості населення у вирішенні найбільш актуальних питань життя громад; 9) *технології вирішення конфліктів*; 10) *адміністративно-управлінські* – полягають у застосуванні методів і прийомів безпосереднього оперативного впливу на об’єкт управління; 11) *психологічні* – полягають у застосуванні методів, прийомів, способів впливу на психологічні явища, процеси і відносини, на установки особистості, її погляди, характер, реакції, волю, міжособистісну взаємодію; 12) *психофізіологічні* – спрямовані на зміну параметрів процесів, які відбуваються у психофізіології людини; використовуються, зокрема, у наданні медично-соціальних послуг [6, с. 65], наприклад, вакцинації під час пандемії.

Соціальні працівники у системі неперервної освіти усвідомлюють універсальний інтегрований характер соціально-педагогічної діяльності, опановують соціально-психологічні, соціально-медичні, власне соціальні технології (які класифікуються за рівнями складності: прості, доступні навіть не фахівцям; складні, застосовувати їх може кваліфікований фахівець; складні, застосовування яких вимагає кваліфікації фахівців різних галузей); застосовують такі групи технологій: діагностики (вивчення соціальних процесів і можливого прогнозування їхнього розвитку); конструювання, моделювання і проектування розвитку тих чи інших соціальних об’єктів; реалізації соціальних проєктів, програм та впровадження соціальних інновацій.

Під час підготовки соціальних працівників у системі неперервної освіти

слід наголосити на принципах розробки та впровадження соціально-педагогічних технологій: індивідуально-особистісний підхід до клієнта; конфіденційність; опора на позитивні сторони особистості; командна робота різних фахівців у ході вирішення проблеми [7, с. 155]. Важливим складниками означеної соціально-педагогічної роботи є супервізорство, професіональне наставництво досвідчених фахівців соціальної роботи і соціальної педагогіки над колегами, які розпочинають працювати. Соціально-педагогічні технології взаємодії із сім'єю важкої дитини сприяють виявленню її проблем, надання допомоги дитині та її батькам. Якщо соціально-виховна робота з ними не дає результатів або неможлива, необхідно порушувати питання про вилучення дитини (дітей) із сім'ї і про подальший устрій її долі [1, с. 42]. Серед соціально-педагогічних технологій, орієнтованих на певну категорію об'єктів, виділяються: соціально-орієнтовані; вікові; групові; індивідуально-орієнтовані.

Підготовка соціальних працівників у системі неперервної освіти за місцем реалізації соціально-педагогічних технологій передбачає наявність певних умов для вирішення конкретних завдань, які можуть застосовуватися лише у лабораторіях, спеціальних центрах тощо. Ці технології орієнтовані на можливості спеціалізованих центрів, медичних установ, освітніх організацій.

Отже, підготовка соціальних працівників у системі неперервної освіти до впровадження соціально-педагогічних технологій передбачає урахування різноманітності технологій соціально-педагогічної діяльності, які є системою знань про оптимальні способи перетворення і регулювання процесів у життєдіяльності людей і соціальних відносин; способи втілення діяльності; методи управління соціальними процесами, які забезпечують систему їх відтворення в певних параметрах, таких як обсяг, якість, цілісність діяльності, властивості, тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Капська А. Й., Пеша І. В., Міхеєва О. Ю., Соляник М. Г. Технології соціально-

педагогічної роботи з сім'ями. К.: ВД «Слово», 2015. 328 с.

2. Лебедик Л. В. Класифікація соціально-педагогічних технологій. *Актуальні проблеми педагогічної освіти: новації, досвід та перспективи* : зб. тез доп. II Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (20 квіт. 2021 р., м. Запоріжжя) / за заг. ред. О. В. Пономаренко, Л. О. Сущенко. Запоріжжя : АА Тандем, 2021. С. 158–160.

3. Лебедик Л. В. Розвиток професійної компетентності соціального педагога в умовах інноваційних змін у системі післядипломної освіти. *Неперервна освіта: здобутки, проблеми, перспективи*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., приуроченої 80-річчю від дня заснування Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти (м. Тернопіль, Україна, 23 груд. 2020 р.). Науковий, методичний, інформаційний збірник Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти / Редколегія: О. М. Петровський, В. С. Мисик, І. М. Вітенко, О. І. Когут, Ю. Ч. Шайнюк, А. Janowski, Ф. І. Полянський, Г. І. Герасимчук, Т. В. Магера, М. П. Мамус, М. А. Мартинів, Т. О. Сергуніна. Тернопіль: ТОКІППО, 2020. С. 136–141.

4. Лебедик Леся, Стрельніков Віктор. Інтерактивні технології навчання майбутніх фахівців у сфері соціальної роботи. *Імідж сучасного педагога*. 2020. № 4 (193). С. 49–53. URL : http://isp.poippro.pl.ua/article/view/212383/pdf_76

5. Лебедик Л. В. Теоретичні та методологічні аспекти фахового зростання особистості майбутнього соціального працівника в умовах особистісно-орієнтованого навчання. *Психолого-педагогічний супровід фахового зростання особистості в системі неперервної професійної освіти*: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (26–27 листоп. 2020 р., Бердянський державний педагогічний університет). Бердянськ, 2020. С. 59–61.

6. Лютий В. П. Технологія соціальної роботи : конспект лекцій. К. : Академія праці та соціальних відносин ФПУ, 2003. 75 с.

7. Соціальна педагогіка: теорія і технології : підручник / за ред. І. Д. Звереві. К. : Центр навчальної літератури, 2006. С. 147–160.

8. Стрельніков В. Ю. Акмеологічний підхід до підготовки фахівців із соціальної роботи. *Дидаскал* : часопис : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнародною участю «Університетська освіта в Україні у контексті інтеграції до європейського освітнього простору», 17–18 листоп. 2020 р. / Кафедра загальної педагогіки та андрагогіки ПНПУ імені В. Г. Короленка. Полтава, 2021. № 21. С. 160–163.

9. Стрельніков В. Ю. Інноваційні технології підготовки соціальних педагогів до роботи в умовах спеціальних навчальних закладів. *Новітні медико-психолого-педагогічні технології діагностики, запобігання і подолання мовленнєвих розладів* : матеріали II Міжнар. наук.-практичної конф. (Полтава, 1–2 жовт. 2009 р.). Полтава : ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2009. 242 с. С. 181–188.

10. Стрельніков В. Ю., Лебедик Л. В. Розвиток креативності майбутнього фахівця соціальної роботи в епоху цифрової реальності. *Філософія для дітей: сучасний стан і перспективи розвитку*: матеріали Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф. (Київ, 25, 26 трав. 2021 р.). Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2021. С. 201–207.

11. Стрельніков В. Ю. Можливості модульної освіти для інтенсифікації навчання. *Підготовка соціального педагога на засадах партнерства* : матеріали наук.-практ. конф. 24 листоп. 2015 р. / За редакцією М. П. Васильєвої. Харків : ХНПУ імені Г.С. Сковороди. 2015. С. 25–27.

12. Стрельніков В. Ю. Проектування професійно-орієнтованих інформаційних технологій у вищій школі. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Зб. наук. пр. / Редкол. : І. А. Зязюн (голова) та ін. Київ-Вінниця: ДОВ Вінниця, 2004. Вип. 6. С. 599–608.

13. Стрельніков В. Ю. Проектування професійно-орієнтованої дидактичної системи підготовки бакалаврів економіки : монографія. Полтава : РВЦ ПУСКУ, 2006. 375 с.

14. Стрельніков В. Ю. Розвиток професійної компетентності вчителів у закладах післядипломної освіти : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 1995. 24 с.
15. Стрельніков В. Складники особистісно-професійної компетентності викладача закладу післядипломної освіти. *Інноваційні технології розвитку особистісно-професійної компетентності педагогів в умовах післядипломної освіти* : зб. наук. пр. II Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (23 трав. 2019 р., Суми). Суми: КЗ СОППО, 2019. URL: <https://drive.google.com/file/d/1wFLXdkIHNKIfcI4ZDrCdSUO2PfkfObdJ/view>
16. Стрельніков В. Ю. Складники проєктувальної діяльності майбутніх соціальних працівників. *Соціальна робота: виклики сьогодення. Інноваційні соціальні проєкти та волонтерські практики*: Збірник матеріалів XI Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 25 листоп. 2021 р.). Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 276 с. С. 238–241.
17. Стрельніков В. Ю. Формування навичок фасилітатора у майбутніх фахівців сфери соціальної роботи. *Інноваційний потенціал та правове забезпечення соціально-економічного розвитку України: виклик глобального світу*: матеріали Міжн. наук.-практ. конф., м. Полтава, 18-19 травня 2021 р. К.: Університет «Україна», 2021. 835 с. С. 533–538.
18. Svitlana O. Shara, Larisa I. Vorona, Iryna O. Kalinichenko, Lesia V. Lebedyk and Larisa M. Olifira. The formation of the humanistic position of the student in the educational process. *Journal of Intellectual Disability. Diagnosis and Treatment*, Volume 8. № 3. 2020. pp. 472-484.
19. V.Yu. Strelnikov, L.V. Lebedyk, T.V. Hura, S.I. Sysoieva, S.V. Stankevych, E.V. Shapovalova, O.Ye. Avilova. Leadership and social work in the environmental management system. *Ukrainian Journal of Ecology*. 2021. № 11 (2). С. 349–351. URL : <https://www.ujecology.com/articles/leadership-and-social-work-in-the-environmental-management-system.pdf>

УДК: 316.77-053.4/5-056.313

Левицький Вадим Едуардович,

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри логопедії і спеціальних методик
факультету спеціальної освіти, психології
і соціальної роботи Кам'янець-
Подільського Національного університету
імені Івана Огієнка,
м. Кам'янець-Подільський

ФОРМУВАННЯ САНІТАРНО-ГІГІЄНІЧНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ ІЗ АУТИЗМОМ

Різноманітна і яскрава картина афективних проблем і вторинних захисних установок дітей з аутизмом: відхід від контакту, негативізм, стереотипність, страхи, агресивні і аутоагресивні прояви маскує існування виражених можливостей у засвоєнні ними адекватних форм соціальної поведінки. Так, досить пізно і з труднощами формуються елементарні навички повсякденного